5

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,

Quam De

USU ET ABUSU

MERCURII

IN LUE VENEREA,

Die XVI. Menſ. Septembr. Horis ante & poſt Merid.

PRÆSIDE

JOH. DANIELE MAJORE,

Phil. & Med. D. & Prof. P. Facultatis

Med. h. t. Decano,

PRO LICENTIA

Conſequendi ſummos in Medicinâ Honores,

defendendam ſuſcipiet

JOH. NICOLAUS SCHIPPEL,

Smalcaldenſis.

KILIÆ,

Literis Joach. Reumanni, Acad. Typogr.

M DC LXXIII.

CAP. I.

De Lernâ Malorum Venerea.

THES. I.

SI in Medicinâ tres constituere liceat Furias, extra dubium est, inter Morbos, qui ob diuturnitatem Chronici dicuntur, nullos atrociores, & hominem ad mortem usque multipliciter magis enervantes, lentâque nece interimentes, inveniri posse, quàm Hypochondriacam, Scorbutum, & Luem Veneream.

II. Quarum ultima præsertim eò formidabilior est, quò majorem sola ferè Syndromen Morborum ac Symptomatum, quàm reliquæ conjunctim, habet: Eodemque, quod semel invasit, Individuo non contenta, contagiose, ac levi negociô ad plura divagatur; Hypochondriacâ & Scorbuto, habitatione, ut sic dixerim, suâ acquiescentibus.

III. Et licet difficile, imò impossibile videatur, ob diversitatem Causarum, Ætatis, Sexus, Temperamenti, & Loci, illam Syndromen, dum omnibus Individuis non una eademque est, accuratè determinare; in plerorumque Curatione tamen, Remediis aliis nihil proficientibus, ultimùm tandem ad *Mercurium* confugiamus: ideoque ut ejus cautissimè habendus *Usus*, & magnitudo periculi, ex ejusdem *Abusu* orientis, eò clariùs ob oculos ponatur, quicquid etiam ex *Botallo* fortè quis obgerat, Recensionem Venerearum Ægritudineum, *Morosam* saltem *censuram*, *vanasque ac odiosas divisiones* nuncupante, *lib. de Lue Ven. c.1.* non incommodum morosumvè futurum puto, si Catalo-

 gum

gum quendam præcipuarum illarum Ægritudinum breviter priùs afferam, quæ, tanquam noxii Flores, in hortulis Venerum crescunt, & tanquam flagello multifido illos excruciant, quicunque vel vagis ac impuris invigilarunt Amoribus, vel per incuriam etiam, aut infortunium, citra congressum, ex solô oris, manuum, aut aliarum corporis partium, vel etiam vestium, aut linteaminum suspectorum contactu, aut *suctu lactis* ex Nutrice clam spurcâ, in similis mali contagium præcipites aguntur: cujus rei Exemplum peculiare Dn. Præsidi notum est. Ac refert *Hildanus cent. 5. obs. Chir. 100.* aliquem Scabiosum, qui forte in lectum, sudore Venereo infectum devenerat, insanabilem Luem exinde contraxisse.

IV. Morbi itaque primùm, ratione Generum distincti, e. g. sunt Hi: *Cachexia*, ex Ulcere Venereo, non perfectè curatô. *Contabescentia* aut *Marcor*, vel Extenuatio corporis. *Febris Hectica*, in Lue confirmatâ, hominem usque ad mortem comitans. Vel etiam *Febricula* alia, Tertianæ tenorem referens, in Biliosis. Aut *Febris continua* à Bubone; aut calidiusculo & tumente Inguinum abscessu. *Decoloratio Corporis*, suffragante *Hippocrate l. 2.* Prædictorum (etsi ibidem non de Venere contagiosâ, tamen de immoderatâ, loquatur: *Si sæpius Venerem exercuerit, corpus decoloratius erit, & majore lassitudine tentatum.* Porrò *Maculæ Cutis*, nunc parvæ, instar lentiginis, aliquando latiores, & livido rubræ, nunc flavescentes; augmentum Luis Venereæ significantes. Quæ *Rubedo*, inquit *Forestus* lib. 32. Schol. ad Obs. 4. *Si disparuerit, paulò post ferè revertitur, aut pustulas de se edit.* Vel imprimis *Tubercula* passim. *Erysipelas*, vel Rosa, Bubonem interdum præcedens. *Elephantiasis. Scirrhi. Tophi*, aut *Gummata* subcutanea-

nearum partium ; Præcipuè verò supra periostea ; quæ ingravescentis mali perspicua signa sunt. Vel *Pustulæ* duræ hinc inde in ambitu corporis ; cum vel sine crustâ ; Saniosæ, aut non saniosæ ; ex quibus itidem Mali ferociam aliquam, nisi jam tertium gradum ejus, arguimus : & discrepantes magnitudine, figura, colore, caliditate, tempore, aut loco, juxta diversitatem prævalentis in Corpore vel Sanguinis, vel Biliosi, Pituitosi, Serosi &c. Humoris. *Defluvium pilorum*, ob Alimenti defectum, vel corruptelam. Quod tamen, si sine aliis notabilibus læsionibus corporis accidat, primum tantummodo & infimum gradum mali notat. *Bubones* item alicubi, parvi primùm, nec dolorosi ; in aliis tamen etiam dolorosi ; quos interdum præcedit Erysipelas vel Rosa, ut ante diximus. Quod quidem etiam in Bubone non Venereo quandoque accidit ; differentiæ tamen rationes aliquas dat Celeberr. *Sennertus* (Med. Pract. Libr. de Lue Ven. c. 6.) quas ibi vide. *Glandularumque Tumores* alii. In confirmatâ item interdum *Ulcera Maligna* variarum partium, fistulosa, callosa, cancrosa ; neque cutim modò, sed vel ad ipsas Carnes, Musculos, Tendines, ac Periosteorum Texturas penetrantia.

V. Aut, ut paulò distinctiùs agamus, *Morbi Venerei* in *Capite* præsertim observandi quandoque, sunt e. g. hi : *Tubercula & Pustulæ Capitis* duræ, cum vel sine crustâ, & ferè sine dolore, subitoque exortæ. *Defluxus capillorum*, Italis *la Pelarella* dictus : & præsertim, (inquit *Forestus* Libr. 32. Schol. ad obs. 4.) *Si quis Areas habet circa Crotaphitas* (Musculos Temporales) *& in occipite, à Morbo Venereo est.* Insuper *Faciei decoloratio* & livor. Imò planè Ejusdem *Carcinoma* exedens, ac hominem sensim interficiens.

Frontis Tubercula, Papulæ carnoſæ, Tophi, Puſtulæve: ex quibus, inter alia, ſignum tertii gradus morbi deſumitur. *Puſtulæ* item in *Temporibus* erumpentes. *Superciliorum Lapſus*. *Ophthalmia* quandoque etiam, (in Plethoricis) Sub *oculis* circulus Lividus, qualem in Menſtruatis videre eſt. *Narium Tubercula* aut eroſio. *Catarrhus* tenuis & aquoſus, per Os & Nares familiariter affligens. *Oris* Amaror, & ſiccitas (in Bilioſis.) aut etiam Aphthæ. *Barbæ* defluxus, ejuſdemve Puſtulæ duræ, cum vel ſine ſanie, aut cruſtâ. *Labiorum* Tumores duri. *Palati* exulceratio, aut corruptio, adeò, ut & cibus & potus ſurſum per naſum tranſeat. *Glandularum* in faucibus Tumores. *Tonſillarum* & *Uvulæ*, vel columellæ, inflammatio aut relaxatio, ut propendeat: vel ejuſdem totalis corruptio.

VI. In *Thorace* vel *Collo*; *Puſtulæ colli* ſubtumidæ ac rubræ (in ſanguineis.) *Tumores Thymi*, vel Glandulæ, in regione diviſiones Arteriarum & Venarum ſubclaviarum ſitæ: à cujuſmodi Tumore quadantenus vox clangoſa, vel ſonora fieri ſolet, cum crebriore ſputatione. *Gutturis Exulceratio* tandem lethalis. Et *Phthiſis* Juvenum, qui nimiùm fortè impuriori Veneri addicti ſunt; juxta effatum *Hippocratis* 5. Aph. 9. *Tabes* (Φθίσις) *iis maximè ætatibus fit, quæ à decimo octavo ſunt anno, ad triceſimum quintum.* Intellige: non culpâ ætatis, ut talis; aliàs enim multò plures in Phthiſicos evaderent: ſed ob incontinentiam, Juvenibus quàm Senibus familiariorem.

VI. In *Regione Abdominis* maximè omnium ſeges morborum fœcunda propullulat, occaſione congreſsûs præcipuè habiti, indeque contracti Miaſmatis pravi, adeò, ut non præcisè ſemper neceſſe ſit, Epar, Lienem, aut aliud Viſcus ſanguificationi inſerviens accuſare. Quin potiùs,

tius, quò Venereum Spiritale Miasma, istâ aut simili occasione devehitur, ibi effectum etiam suum sat ostendit. *In Inguinibus & pudendis* præsertim, unde notanda itidem, quæ sequuntur. *Inguinum Bubo* in aliquibus; *Abscessusvè, aut Apostema* in aliis; rubens, calidum, ac non nihil tumens, Febricula complicetur. *Pustulæ* in *Virgâ* & *Pudendis* reliquis plurimæ. Unde Lues Venerea à quibusdam *Variola grandis* dicitur. Et eæ quidem squamosæ, siccæ, vel purulentæ; imò cancrosæ, eoque periculosiores, si ante perfectam curationem evanescant. *Pudendorum Ulcera* inflammatoria vel callosa; serpentia; figuræ variæ, & coloris; & fœtidum ex iis Pus, admixtâ sanie citrinâ. Aut minimò *Illorundem Excoriationes* aliquæ, in Lue incipiente. *Tumores Præputii*, ut Glans vel planè non, vel non sine dolore tegi possit. *Ejusdemvè Callus. Pustulæ Glandis* primùm parvæ, miliares, & albæ, sine dolore, cum levi pruritu; ipsamque instar coronæ cingentes. Quæ si rumpantur, *Ulcera* albescentia fiunt, & crescente morbô, profundiora, callosa & dolorosa. *Erosio* purulenta *Glandis*, foris ac intus, ut, quò intensior ea sit, eò certius etiam ac sensim Materia Virulenta, viridescens, cum dolore, & Ardoris urinæ successu, profluat: quod communiter *Gonorrhoea* dicitur, Venerea & Saniosa, ad distinctionem Gonorrhoeæ benignioris & veræ, in quâ propriè dictum Semen, vel copiosum, vel acre & calidum, vel aquosum ac tenue, invitis interdum excernitur. In Nautâ quodam, ut est apud *Forest.* l. antè d. obs. 17. *Glans, absumto Præputio*, vix hæsit, ut aliquam pudendi partem Chirurgus jamjam vellet abscindere. *Meatus Urinarii Caruncula* aut Verrucæ: vel etiam Ulcera, sanie turpi manantia. *Testium* inflammatio. *Sphincteris* tàm

Vesi-

Vesicæ, quàm *Ani* Exulceratio. Ipsaque *Vesica*, aut *Intestinum Rectum*, arrosa, adeò ut excrementa invitis egrediantur: Cujus rei Exemplum in Nobili Puellâ quâdam, quindecim annorum, quæ Feriis Bacchi vestimenta Viri Juvenis clam-infecti induerat, observavit *Hildanus* Cent. 1. Observ. Chirurg. 100. *Pustulæ Perinæi*, *Ani*, & vicinarum partium, (in Lue confirmatâ.) Vel planè *Ani* sordidæ *Ficus* & Condylomata, aut Cristæ: de quibus *Jonstonus* Med. Pract. [cap. d. Morb. Intest. Recti] videatur. Inque Fœminis seorsim, *Pudendi* ipsarum *Pustulæ* rebelles, & contagiosæ: Cristæve prominulæ. *Condylomata* item, vel Rugarum nodosarum in *Cervice Uteri*, cum ardore & dolore intumescentiæ. Ejusdemve *Muliebris sinus Exulcerationes*.

VIII. Aut cum indifferentiâ tandem ad Sexum; *Incalescentiæ Artuum* insignes, etiam tempore Hyemis, in Volis Manuum ac Plantis Pedum. Duri *Tumores Brachiorum*. Inque cute eorundem, & partibus proximis, *Exanthemata*, Pustulæ, Scabies. Crustæ item, Calli, Rhagades, vel Fissuræ, cum Cutis crassitie: ex cujusmodi solis *Manuum Fissuris*, Luem delitescentem in Scortis se deprehendisse scribit *Forestus* loco s. cit. dicens, quod imperfectè curatô morbô succedat. *Ungues leprosi* quasi, aut impetigine, in digitorum summis, exasperari. *Ungvium lapsus*; & similia.

IX. Quid mirum itaque, si ex pravis hujusmodi Morbis, tanquam Fontibus, Symptomata etiam varii commatis, quasi Rivi æquè impuri, promanent? Uti e. g. sunt: *Nausea*, vel cibi fastidium. *Anorexia. Melancholica. Visus* hebetudo. Ipsaque cœcitas; aut Surditas; in Lue confirmatâ. Vel minimùm *Auditio Tinnula. Dolores*

verò

verò imprimis sub initium Morbi, vagi, modò in Musculis, modò in Capite, Collo, Artubus; & circa vesperam ingravescentes. Hinc verò in aliquibus *Dolores pudendorum* quoque acutissimi; & magis fixi: unde Lues ipsa aliquibus Pudendagra dicitur, monente, quem supra laudavimus. *Sennerto* Med. Pract. lib. 6. part. 4. c. 1. *Dolor Vrethræ* maximus, Tempore mictionis, ob carunculam in Virgâ enatam, vel Ulcus internum, de quo ante dictum est. *Dolor Suturarum*. *Somnus* ut plurimum interruptus, aut nullus, ob modo-dictos dolores partium, ab horâ 9. noctis circiter, usque ad tertiam matutinam, non rarò affligentes. *Memoriæ* Læsio. Imò *Epilepsiam* quoque inter Signa Luis inveteratæ refert Idem *Sennertus* l. d. cap. 6. Deq; *Raucedine* Vocis res vulgò sat est nota. Ac de *Amissâ eadem* vide *Forestum* lib. 32. Obs. 22.

CAP. II.

Seorsim de Venere, in Ossa sæviente.

THES. I.

VErùm nos nulla adhuc *Ossium pathemata*, quorum mágna quoq; habetur varietas, enarravimus. Inter quæ, quod eorum *Intemperiem* concernit; sicut plurimæ Fœditates Venereæ Ossium, in aliquo Tumore, Corruptione, vel Carie consistunt, exortæ ex Nutrimento illorum peculiariter corrupto, & acrimoniam nacto causticam, prout, in genere, Luis Venereæ causa continens, in mordaci quodam, Virulento, & putrefaciente Veneno Spiritali, facile multiplicabili, consistit verisimiliter: Ita nihil frequentius, quàm naturalem partium Crasin vel Temperaturam per illud insigniter vitiari.

II. Ad *Tumores* autem & *Continui Solutiones* pertinet e. g. *Exostosis vel prominentia Ossium*, ratione Nodorum, Tophorum, aut Gummatum, corrupti sæpe subtùs Ossis Periosteo ac Musculis implexorum, cum dolore, plus minus; majorum, minorum; antiquorum, recentium, inLue Venereâ confirmatâ: quæ, præmissis ac intercedentibus Evacuantibus congruis, probè emollienda, resolvenda, à cariosis Ossiculis (si quæ subsunt) liberanda, & vel planè urenda (nisi sint in Articulis, Nervis, Tendinibus) abradenda, aut exscindenda sunt, antequam Corpus Unctione Mercuriali tentetur. Aut, citra Exostosin, *Caries* aliàs, & irreparabilis Putrilago nigrescens *Ossium*, (quamvis & citra Luem Veneris à causis communioribus fieri soleat) tàm simplex, quàm cum periostei corruptione, ut humor acris & pravus transsudet, nec nisi acribus Medicamentis, imò Ferramentis candentibus, Scalpris, Malleis, Cultris auferatur. Modum vide imprimis apud *Aquapendentem*, Operat. Chirurg, Cap. 115. *Forestus* lib. 32. schol. ad obs. 13. in hoc casu ait, Euphorbium desquamare Ossa eâdem die. Et huic Malo non absimile videtur quod in *Chirurgiâ Barbettianâ* (part. 3. lib. 1. cap. 3.) *Cancer Ossis* (Belgicè een Beenvreeter) vocatur: species Cariei, quæ hucusque à nullo Medicô satis accuratè fuit descripta, ut Autor existimat: quale quid tamen etiam de se gloriatur in Italiâ, dexterrimus *Petrus de Marchettis*, in fine Operationum Chirurgicarum, Ægritudinem istam, à modo pungitivi doloris, *Spinam Ventosam* nominans, ortam ab Humore caustico prorsus, corrumpente primò Os, hinc Periosteum perforante, usque dum Ulcus Carni & Cuti etiam superveniat. Malum vel ideò dirum præ reliquis

quasi

quasi omnibus, quod Cancro Ossis vel partium Molliorum curato uno, alii alteribi mox prodant se.

III. Utque distinctius in adumbrandâ breviter *Osteopathia Venereâ* pergamus; ecce hæ porrò sunt Amoris impurioris gemmulæ, aut præmia reliqua; *Caries Cranii*, tam quoad externam, quàm utramque ejus Laminam: quas, superstite vitâ aliquandiu, exesas à Lue Venereâ, notat *Riolanus*, Enchir. Anatom. lib. 6. c. 6. p. 431. *Caries Nasi* item, aut Palati. *Dentium Lapsus*, aut corruptio; quæ gradum morbi vehementissimum indicat. *Tophi & Caries Clavicularum*, cum Ulceribus malignis ac sordidis, Cauterio castigandis. Exemplum vide apud *Hildanum*, Cent. 5. Obs. Chir. 95. *Articulorum Luxatio spuria*, ob vincula eorum à pravorum humorum decubitu relaxata. Vel planè *Exulceratio Articulorum*, & ei superveniens *Hydarthosis*, h. e. Muci articularis, formâ Saniei serosæ, effluxus, ob læsas simul partes nerveas. Quod pathema *Paracelso* (nescio unde;) *Synovia*; à Chirurgis verò in genere, das Glied-Wasser/dicitur; & videtur ferè idem esse, quod *Celsus* lib. 5. c. 26. Meliceram vocat.

IV. *Ossium Brachii Corruptio*, antequam Ulcus in mollibus patescat (in lue confirmatâ). *Ossisve Femoris Mollities & Flexilitas*; quippe jam citatus *Riolanus* lib. d. c. 3. p. 420. similiter Flexilis Ossis, quasi Cornu, meminit. Nec non *Caries Tibiarum*.

V. Denique inter *Symptomata*, præter insignem *Lassitudinem Corporis*, quæ ὀστεοκόπος, (tanquam Ossearia) *Galeno* dicitur & *Sensum Gravitatis*; quis utcunque Venereus de *Dolore* aliquo partium non queritur, profundo aut superficiali? acuto gravativo: lancinante, tensivo? fixo, vago? clamoso, tolerabili? diurno, aut præcipuè nocturno?

cturno? domabili, desperato? ut ægri sine fulcris non possint incedere; à materiâ acri, circum periostea collectâ? Aut sigillatim *Dolore Capitis*, initiò vago; inque Capite modò, modò in Musculis, Artubus, &c. mox constante, & (circa Noctem præsertim) periodico; aut Extensivo Pericranii; ut alicui videantur Capilli sibimet quasi erigi. Sequitur *Dolor Clavicularum*; *Dolor Streni* pressivus, vel etiam acutus; utrinque cum vel sine Ulcere: quod pro Luis itidem signo certissimo habetur. *Sensus. Frigoris in Spinâ, Dolor Scapularum*: *Lumborum*; (in Lue mox confirmandâ) *Coxendicum*; *ut Ischiadicus*. Cui si Extenuatio Corporis accedat, *Forestus* lib. 32. ad Obs. 4. Luem exinde putat concludendam. Sed hâc ex parte, nisi abdantur Signa quædam alia, Autor videtur justò rigidior. *Dolor Ossis Pubis* gravissimus, ut æger nec rectè incedere, nec stare possit; quod accidisse cuidam, à diuturniore gestatione Cinguli Venerei contra Scabiem, ut Febris etiam superveniret, & sopor quidam, affertur Anno II. *Ephemerid. Curios. German.* Obs. 35. *Dolores Articulorum & Artuum* (præcipuè in Internodiis, nec non Medietate illorum) nocturni, Vagi primùm, hinc constantiores. *Dolores Humeri*; *Brachiorum*; *Tibiarum* in parte anteriore, &c.

VI. De quibus omnibus, hucusque enumeratis, constitutum primò erat, integram Disserattionem placido Eruditorum Examini sistere. Verùm Amplitudo Materiæ jussit nos Retractui canere. Et saltem id unum elegimus, ut, quia *Curatio per Mercurium*, ultimò tandem in Luis Venereæ casibus plerisque difficilioribus requiritur; quænam de eâ teneri, aut circa eandem vitari, vitandi periculi ergò, conveniat, perspicuum reddamus.

CAP.

CAP. III.

De Medicamentis Mercurialibus Externis, contra Luem Veneream, in genere.

THES. I.

AD *Inunctiones Mercuriales* ergò, *Armillas*, *Cingula*, *Suffitus* &c. quod attinet; quæ ad curandam aut mitigandam Luem Veneris adhiberi ſolent; nomen ſuum à celebri illo Minerali, *Mercurio*, acceperunt; qui nitenti Argento, & Aquæ fluenti ſimilis (non madefaciens tamen manus) proximam ac primam poſt Metallorum Solem (Aurum) in totâ rerum Naturâ Gravitatis ſedem obtinet, Metallis reliquis, Lapidibus, Vitro, ipſi ſupernatantibus; Metallorum, hinc inde corroſor ac helluo, quoad Tactum frigidus, ex viſcidâ aut tenaci conſtans materiâ Metallicâ, par Syncriſin factam Particularum incurvarum aut repandarum, facillimè in ſe conglobabilium: quarum Textura, reſoluta in fumum, aut plusculis modis aliis ad discontinuationem ſui acta, mox mox redit in ſe, inque *Globulos priſtinos* mobiles, aut Fluorem Argenteum ita rediens, videtur non injuriâ vel Phœnicis Metallici vel Protei titulum promereri.

II, Quòd Minerale quidem, cur Mercurius nominetur, nullius opinionem faciam meam: An nimirum à *Planeticô* Globô, qui Soli proximus, ingenia Mathematicorum torſit? aut à celebri magis, quàm clarè, vel eodem modo ab Autoribus deſcripto Principio Hypoſtatico, quod cum Sulfure & Sale, Ternarium numerum Princi-

piorum Chimicorum, vulgò dictorum, constituere dicitur; vel planè à Prisco *Hermete* Græcis; Latinis *Mercurio* vocato, (Trismegisto etiam, vel Termaximo aliàs, ob magnam sapientiam) cui à Phœnicibus, Græcis, & Romanis divinus honor habitus est & hodierni Paracelsistæ præprimis, Tabulam Smaragdinam, velut indicem Arcani Operis philosophici, adscribunt.

III. Hoc verò certum est, quàm famosum communiter Minerale dictum habetur, propter assignatam sibi, tam Homini, ejusque Nervoso generi, quàm Insectis, Pediculis, Lumbricis, ac Vermium quibuscunque generibus aliis, lethiferam, ac venenosam vim: tam Salutarem contrà Idem deprehendi, & specialem quasi Venereæ Luis Antidotum: & nullatenus attentionem mereri, quod *Veslingius* (parænes. 2. ad Rem Herb. p. 76.) Phrasi ex *Plinio* (lib. 33, c.6) clàm-desumtà, *Vomicam æterni liquoris & rerum omnium Venum;* aut alii ex *Kunrath*. (Confes. d. Chao, pag. 15.) Hydrargyrum, quasi Arg-genung/ appellant: si modò circumspectè adhibeatur, ut paulò post bibendum veniet: Siquidem Usus rei ob Abusum, & damna inde emergentia, non est tollendus. Germanicè Qveck-Silber/ quasi Argentum valdè mobile. Qvicken enim, ut notat *Vossius* in Etymologico, Belgis idem est, ac motitare. Unde Molacilla iisdem Qvick-steert dicitur, Avis vulgò notissima.

IV. Nec non *Cinnabaris*, uti Mercuriâlis naturæ ac Virium est; sic in curatione ejusdem morbi, cum observandis Cautelis iisdem, inferiùs proponendis in gratiam excitandi Sudoris ac Salivationis, usurpatur. Convenientiæque ratio est hæc: *Mercurius Mineralis* currens emergit dupliciter; vel spontè, in Metallifodinis; vel per Hominum industriam.

V. *Spon-*

V. *Sponte emergens*, ex eo ipso *Vivus κατ' ἐξοχὴν* dicitur, quia, velut Aquæ vivæ fons, ex fissuris Venarum metallicarum profluit passim in foveas, & in subterraneas excavatas rupes sudat, ut manibus, vel vasculis commodis exhauriri possit.

VI. Imò *Ligni Mercurialis*, h.e. in poris suis undique guttulis Mercurialibus per naturam repleti, & extrinsecus proin tanquam Rore Argenteo consperși, oblongi, & fere paralleli, Frustulum (rarissimi commatis rem) in scriniis suis servat *Disputationis Dn. Præses*, dono acceptum à *Doctissimo* quodam *Materiario Hamburgensi*, & abscissum ex frusto majore quodam, quod in Gazophilacium *Sereniss. Electoris Brandenburgensis*, recens translatum est; Abiegnum, ut videtur: Aquæ tamen intra pelvim injectum, statim fundum petit, cum hâc differentiâ:

Si Extremitas A prius immergatur, Lignum simplici motu deorsum fertur. Si vero Extremitatem B. prius immergas; hæc ad superficiem Aquæ potiùs retrò paulùm agitur, ut modò-dicta extremitas A. præcedat. Ex quo colligitur, præterquam quod præsentia Mercurii inhærentis visui statim conspicua est, gravitatem Ligni ab illo utique, non propriâ Ligni soliditate ulla esse, ut cæteroquin Lignum Ebenum, aliaque Indiæ occidentalis Ligna compactiora ad fundum statim proruunt. Ut de Mercurio Metallorum ac Antimonii, ex quibus is difficulter secernitur; de *Mercurio* item *Silicis* cujusdam in littore Kiliensi,

& vel

& vel Auræ ipsius, Terram ambientis, ex mente *Dn. Præsidis*, alio tempore ab ipsô declarandâ, vel *Mercurio Craniorum* nil addam. quin hæc obiter.

VII. *Mercurius* currens, *Hominum industriâ* redditus, interim est, qui destillatione descensoriâ communiter fit, ponendo circa ollam, Ignem, ut Mercurius Terrâ vel Glebâ suâ Lapidescente rubrâ, gravi, sulfureâ, in cujus Poris antea pendulus hæserat, depluat. Imò sine Igne facilè separatus est *Mercurius* ille *Virgineus*, cujus specimen D. *Sachsio* ex Hungariâ à D. *Joh. Paterson* transmissum, solâ Terrâ contusâ, & Aquâ dilutâ, statim confluxit, ut legimus in *Anno II. Ephemerid. Curios. German.* obs. 28. p. 56.

IIX. Aque vulgari Minerâ istâ antequam per destillationem separetur, junctim cum ipsâ *Cinnabaris* vocabulo Indico, ut *Plinius* putat, aut rectius Græco, Κιννάβαρι, dicitur. Intellige *Nativam*; cum etiam detur *Factitia*; eaque duplex: Vulgaris, ex sulfure & Mercurio sublimatis orta: & Antimonialis, quæ in purificando sanguine magni æstimata, ingreditur Pulverem Specificum Cephalicum D. *Joh. Michaëlis*, Chimiatri quondam Lipsiensis Clarissimi: Ad cujus imitationem, nisi sit Pulvis idem, extitit similis alius Hamburgi, Autore D. *Paul. Marqu. Slegelio*. Et utriusque compositio videtur à *Cratone*, trium Imperatorum Medico, fluxisse: qui verò à Chimicis Medicamentis plus justò interdum sibi metuens, Cinnabari Antimoniali, aut Factitiæ cuivis, Nativam præferre maluit: cum quo, & *Sennerto*, etiam facit *Schönbornerus*, (Manual. Med. pag. 7.)

IX. Notandum præterea hoc, *Cinnabarim Nativam*. de quâ cumprimis hic loquimur, haberi ab Aliquibus, pro

Minio

Minio Antiquorum, diſtincto à Minio hodie cognito. Quæ differentiæ ratio etiam eſt breviter addenda : ne ſcilicet cuipiam, Mercurialia Pharmaca adhibituro, in expugnanda Lue Venerea, errandi occaſio relinquatur.

X. Diſtinguitur nempe *Minium* itidem, ut Cinnabaris modò, in *Nativum* & *Factitium*.

XI. *Minium Nativum* vel propriè tale dicitur, vel impropriè.

XII. *Propriè dictum*, Germanicè Queckſilber-Ertz/eſt ipſamet modò deſcripta *Nativa Cinnabaris*: aut Minium *Dioſcoridis* (ſic ſcribentis, citante *Aldrovando* Muſ. Metall. lib. 4. cap. 20. *Argentum Vivum fit ex Minio, quod abuſivè Cinnabaris dicitur:*) ac reperitur in Fodinis quibusdam Germaniæ, & alibi. *Vitruvius*, citante *Encelio* lib. 2. de Re Metall. c. 24. Anthracem (à Rubedine flammea) appellat, Germanicè Berg-Zinober; quod reſolutum, fit Argentum Vivum, Terra, ac Sulfur.

XIII. *Impropriè* Minii titulum *Sandaraca* ſibi vendicat. Imò nova iterum hic Æquivocatio emergit. Nam duplex *Sandaraca* habetur: *Arabum*, hoc eſt, Gummi Juniperium; Vernix ſicca aliàs; quæ oleo Lini in liquidam diſſolvi ſolet: & *Sandaraca Græcorum*, vel *Auripigmentum*.

XIV. Et hoc iterum non qualecunque; quia habetur in officinis triplex: Cryſtallinum vel Album, *Arſenicum* κατ' ἐξοχὴν: Citrinum vel Flavum, *Auripigmentum* κατ' ἐξοχὴν, pictoribus familiare; Et Rubrum, vel Sandaracha, coloris reſpectu dictum etiam Minium.

XV. Imò *Minium Nativum Antiquitus* habitum fuiſſe vel pro ſanguine Draconis à Terra abſorpto, confuſoque cum ſanguine Elefantorum morientium; vel pro Succo aut lacryma plantæ cujuſpiam, quæ hodienum San-

 guis

guis Draconis, à Colore rubello, dicitur ; ex Scriptis Antiquorum patet.

XVI. *Minium* verò *Factitium* vel pollet parte Merculiali, vel non. *Istud* ex Argento Vivo & Sulfure conficitur, dictum, ut antea, *Cinnabaris Vulgaris* : Gemein-Zinober : *Hoc* ex Plumbo calcinato conficitur, diciturque Germ. Menning/ Sandyx *Fuchsio* lib. I. de composit. Med. p. 93. creberrimi usus penes Chirurgos, in Cura Ulcerum.

XVII. Quibus distinctè notatis jam paulò tutiùs, ac Veteres, poterimus qualecunque, inter Syrtes Æquivocationum, Naufragium vitare ; & Usum antivenereum Hydrargyri, tam extra Mineram, vel nudi, quàm in Minera sua contenti, vel Cinnabaris Nativæ, aut Minii veterum, declarare.

CAP. IV.

De Usu Externo Mercurii crudi, in Lue Venerea, per Inunctiones ac Suffitus.

THES. I.

ATque sic, ad Usum *Mercurii currentis* in Lue Venusta, primùm quod attinet ; adhibetur ille vel planè crudus, & prout à Materiariis venditur ; vel quatenus ante sui Usum, qualemcunque mutationem, vel præparationem medicam in Pharmacopolio est perpessus.

II. *Plane crudus* porrò duplici modo usurpatur: vel *Formâ* suâ *Globulari* aut guttatâ (si ita loqui liceat) ; vel in *Fumum* subtilem resolutus : cujus Atomi tamen, hinc inde sibi invicem factæ obviæ , ratione figuræ suæ incurvæ

& na-

& naturæ puriſſimæ, Ætheri ſimiles, facillimè iterum coeunt, & in priores *Globulos* redeundo, communiter *Reviviſcere* dicuntur.

III. Iſthac *Formâ Globulari* verò quia nimiùm lubricus Mercurius & inconſtans eſt, aliquod Viſcidum requirit, in quo velut captus, diligenti agitatione per illud in minimas guttulas reſolvatur, & ſic, ut vulgò loquimur, mortificetur & exſtinguatur; ut ad Rorem iſtiusmodi ſubtilem Argenteum redactus, & externè variis modis applicitus Corpori, eô feliciùs per poros ejus ſe inſinuare poſſit.

IV. Hujusmodi *Corpora Viſcida*, quæ ad Exſtinctionem Mercurii eliguntur, imprimis aut ad ſummum, ſunt duo hæc: *Saliva Hominis; & Res Pingues. Godofr. Steghius* lib.7. Med. Pract. cap. 9. pag. 346. mentionem facit etiam, pro ſcopo hoc, *Succi Citri.* Alii *Succum Roſarum*, pro Pilulis Barbaroſſæ, adhibent; quarum deſcriptionem vide apud *Foreſt.* lib. 32. obſ. 19. qui alteribi etiam *Succum Limonum* adhibet. Hic verò de jam-dictis duobus prioribus, tanquam uſitatioribus, præcipuè agemus.

V. Ad *Hominis* itaque (præſertim Jejuni) *Salivam* quod attinet; certiſſimum quidem eſt, eam tam ratione Viſcoſitatis, quàm inhærentis ſimul cujuspiam Acidi, ad discontinuationem Mercurii non leve quid conferre. Meritò tamen in Confectione Emplaſtri *Vigonis* de Ranis cum Mercurio, à *Zwelffero* in Notis ad Auguſtanam, rejicitur, utpote res minùs munda. Ibi enim, juxta Formulam, ad Mercurii Uncias quatuor, una ac altera libra Salivæ vix ſufficeret; ut Emplaſtrificina talismodi ſputanda & inſuper habenda potiùs ſit, quàm ampliùs tentanda.

VI. Et præſtat illius loco accipere *Pinguia, Axungiam*

 pu-

putà *Humanam*; aut *Porcinam*, quæ veluti basis est horum Unguinum, vi relaxandi, & emolliendi prædita; assumenda recens, non salita, aut liquata, & à Membranis liberata: Vel *Axungiam, Ursi, Gallinæ, Anseris*, dolentibus partibus congruam: *Serpentum* item aut *Viperinam*: aut plane *Rotarum* veterem, nisi potiùs hæc Agyrtis relinquenda sit. *Butyrum* porrò, quod itidem Dolores lenit, papulas digerit, & Mercurium fortiùs retinet: *Olea* variis generis & virtutum; *Terebinthinam*, quæ validè itidem digerit, dolores sedat, & Fumum eximium exhibet.

VII. *Proportio Mercurii*, talismodi Pinguibus miscendi, solet esse $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{4}$ imò $\frac{1}{3}$ plus minùs, pro ætate, & viribus Ægri, Morbique vehementiâ. Laudatque *Forestus* lib. d. Schol. ad Obs. 13. *Unguentum* quoddam, *Cœlestinum* ab Insulanis dictum, quod illi creberrimè adhibuerint in omni Lue Venerea, ac Scabie; constans ex Mercurii vivi libra j. & *Pingued. Calceariorum* Libris ij.

VIII. Ac talismodi Linimentorum Genere, invento à *Carpo*, Cutis Ægri inungitur, vel ita simpliciter, Forma *Unguenti, Cinguli, Armillæ*; vel Forma cultioris *Unguenti* aut *Emplastri*.

IX. *Unguenta* aut *Emplastra Mercurialia* fieri solent tali pacto: Adduntur in *Mortario* Mercurio in Pinguibus mortificato, variæ aliæ res, quæ vel Malignitati morbi resistunt; vel Ulcera detergunt, ac mundificant; vel Virus Mercurii creditum infringunt; vel peccantem Materiam quovis meliore modo corrigunt; vel dolores utcunque leniunt; vel Nervos roborant; vel ad odoris castigationem faciunt, (nisi sint Adstringentia, actionemque præcipuam retardent, sudoremque impediant) vel Medicamento justam formam ac consistentiam tribuunt; juxta Effatum

tum Doctissimi Scriptoris Itali, *Matth. Amidei* (de Confectione Hyacinth. Giornat. 30. pag. 345.) quanquam ibidem præsertim de Cerotis loquatur: *Chi sà ben cerottare, ogni altra cosa sà ben fare.*

X. Quia verò tam inter Simplicia, quàm Composita, haut pauca ejus commatis sunt, ut unum eorum interdum duabus vel pluribus Indicationibus satisfaciat: itaque brevitatis ergò aliquot tantum eorum nomina proferemus. Et sunt *e.gr. Theriaca*, (quam tamen *Rondeletius*, tanquam ad Suffitus ineptam, alicubi reprobat:) *Mithridatium*: *Vitellus Ovi*: *Oleum Amygdalarum dulcium*, Liliorum Alborum, Lumbricorum, Juniperi, Salviæ, Lauri: *Nux Moschata*, *Lacrymæ Resinosæ*, (quæ odoratam fuliginem multam excitant) e. g. Benzoe, Storax, Mastix, Myrrha, Thus, (Ladanum, cum Moscho, Cinnamomo, *Forestus* lib. de Schol. ad obs. 17. tanquam Astringentia, exesse vult à Suffitibus: quodammodo Sui oblitus, quod paulò superiùs, Schol. ad Obs. 12. scripserat, Unguento nos apponere *Lithargyrum, etiamsi aliquâ ex parte sudores supprimat.*) *Camphora*. Vel *Ligna Resinosa*, ut Aloës; Ramenta Juniperi; Cortex Pini &c. Aut denique *Pulvis* Rorismarini, Corticum Citri, Salviæ, Caryophillorum, &c.

XI. Aut, si verendum esset, ne quidam ex memoratis Pulveribus justò duriores, suaque asperitate, consistentiæ teneræ Unguenti, vel Emplastri tantùm obfuturi essent: præstabit, talia in Pinguibus, ad debitam consistentiam anteà coquere, & ad Emplastri formam, apta reddere, ut ante dictus *Zwelfferus* in Emplastro de Ranis observandum monet. Imò *Unguenta* jam pro usu parata quæpiam, e. gr. Aregon, Martiatum &c. addi vel adhiberi possunt ab eo, cui arrident Decomposita.

XII. *Cingulum Mercuriale*, *Zonas*, *Armillas*, Audacia ut plurimùm Chirurgorum quorundam & Empiricorum, excogitavit, ut per curationem brevi-abſolutam, tam Luis Venereæ, quàm Scabiei & Pediculorum creditam, Sibimet Decus, Loculo ſolatium pararent. Quo ſucceſſu verò id fieri ſoleat, præter Eperientiam quotidianam, conſulatur *Hildanus* Cent. 5. Obſ. Chir. 93. *Annus II. Ephemerid. Curioſ. Germaniæ*, Obſ. 25. & ea, quæ ſparſim inferiùs, in recenſione Symptomatum & Morborum, Salivationem præcedentium concomitantiumque, Salivatione pejorum, adducentur.

XIII. Iſtasque *Zonas* aut *Cingula* tali arte conficiunt: Latitudine circiter duorum digitorum transverſorum, plus minùs, Telam panni aſſumunt, cui *Mercurium* crudum, in Axungia porcina, aut quavis alia re, exſtinctum illinunt, nudoque Corpori applicant; vel Brachiis forma *Armillæ* aptant.

XIV. Per *Suffitum* vel *Vaporationem* verò Mercurius vel Cinnabaris eò magis comminuitur, & aptior redditur, per Poros corporis intrare. Imò vix evitari penitùs poteſt, quo minus aliquid per Os ac Nares in ipſos Pulmones transeat. Unde adminiſtrario ea tantò periculoſior eſt, raroque & niſi urgente neceſſitate, velut extremum remedium, permittitur ad ſuſcitandum Sudorem ac Salivationem, quia requirit Vires majores, quàm Unctio.

XV. *Formaque Medicamenti* iſtius convenientiſſimè conſiſtit in *Trochiſcis*: qui conſtituto ad ſudandum debitâ ratione Ægro, adhibitisque reliquis adhibendis, cap. 6. enumerandis, pondere drachmarum ij. incenduntur, ut in vaporem calidum reſolvantur.

XVI. *Proportio Ingredientium* eſt hæc, ex mente *Ste-*

gbii

ghii (Med. Pr. lib. 7. cap. 9. p. 347.) Parti uni Cinnabaris adduntur duæ partes Gummatum, Resinarum, vel Aromatum; e. gr. Rec. Cynaprii drachm. vj. Styrac. calam. Benzoin. an. drachm. ij. Nucis Moschat. drachm. j. Caryophill. drachm. ß. cum Terebinth. F. l. a. Trochisci. Vel Tales, quibus *Forestus* (lib. 32. obs. 17.) feliciter usus est: Rec. Cinnabar. Unc. ij. Oliban. Myrrh. Gumm. Benz. an. Unc. j. Galliæ mosch. drachm. 1ß. Theriac. elect. Unc. ß. Styrac. liquidæ ad incorporandum, q. s. f. Suffitus. Imo ad fortius cooperandum (in robustioribus) aliquando adduntur Auripigmentum, Sandaracha Græcorum, Pyrites (vel Marchasita) Euphorbium. Formulas vide apud *Eundem ibidem* in fine.

XVII. *Cognata* denique Inunctioni aut Suffitui est *Ablutio*, de qua *Idem Forestus* (lib. 32. Schol. ad Obs. 16.) ex *Augenio* hæc habet: Fiunt Loturæ ex siccantibus, rarefacientibus, discutientibus, & Mercurio sublimato. His in loco calido abluuntur omnes corporis partes, exceptis Capite, Pectore, Stomacho, & sub Alis. Idque diebus 10. semel, bis, &c. Putrescunt sic etiam Gingivæ, & Salivatio succedit. Exemplum *ibi* vide. Post Ablutionem & perfrictionem Sudor in lecto procurandus, appositis juxta pedes lapidibus calentibus.

Cap. V.
De Præparatione quadam Mercurii, in Usum Inunctionis, quid statuendum?

Thes.

CÆterum Aliqui cautiùs acturi, minus periculi ex Salivatione imminere Ægro existimant, si scil. Mercurium Præparatiunculâ aliquâ, sigillatim *Trajectione*, *Lotione*, *Solutioneve* præsertim, aut *Coctione*, mitiorem reddiderint.

II. Sed, ut suspendam tantisper judicium, quo *Disputationis DN. Præses* cap. ultimo, Mercurium ab omni Reatu Veneni liberare non dubitat, & omnes Læsionum Modos ex unico quodam principio, ex Hydraulicis petito, tanquam ex communi, & cum Occultis Rerum Qualitatibus nil commercii habente, Ægritudinum omnium Fonte, quæ Inunctionibus aut Suffitibus Mercurialibus superveniunt, adscribet; de *Trajectu Mercurii* per Corium, ut mox (Thes. 4.) dicetur, salva quidem res. Neque *Lotionem* ejusdem in Vino aut Aqua Theriacali, vel similibus, aut *Solutionem* in Aqua Forti, ad mentem *Zwelferi*, pro conficiendo Empl. Vigonis instituendam, magnopere improbare animus est.

III. *Coctionem* verò & *Colaturam* quod suadent aliqui, commemorante *Steghio*, loco antea d. p. 346. ingeminare ausim: *Spectatum admissi, Risum teneatis Amici.* Mercurium volunt Oxopotam reddere! Ita tamen se habet processus: Colant ipsum per Pellem Arietinam, dein coquunt cum Aceto, & Herbis Nervinis &c. (e. gr. Salviæ, Rorismari, Chamæmel. Hyssop. Meliss. Caryophil. Nuce Moschat.) & iterum per Pellem Arietinam exprimunt: denique miscent in Mortario, ut uniatur.

IV. *Trajectionem* per Pellem Arietinam utique, ut dixi, non vituperamus. Nam usu ita tritum & necessarium in Officinis est, Liquoris hujus metallici superficiem à Pul-

à Pulverulentis Sordibus purgare, ut remanentibus iis in Pelle, ipse per Poros undique, Jovis Aureo Imbre pulcriùs, in Vas Vitreatum suppositum depluat.

V. Sed *Coctione* istâ Mercurio quid decedit? Metallo in minutissimos Rores evanido? liquidissimo? simillimo sibi per omnia, ac cœlesti quodammodo Puritate prædito? demum nec Sale, nec Igne ita facilè domabili, quò minùs iterum reducibilis sit. Sive enim sublimes, sive præcipites, sive Aceto, aut Succis acidis aliis, ipsisque Aquis stygiis ac Chrysulcis, solvas ac dissolvas, nedum aliud facilè quid, nisi Fluor Argenteus superest; & perniciosior quidem ita videtur, atque Veneni particeps: sed hoc Acido Corrosivo potiùs deberi, quod immoretur eidem, & altiùs ipsum Corpori nostro inhærere faciat, verisimilis (post *Glauberum* Furn. Philos. part. 2. c. 38) est opinio *Dn. D. Joh. Nicol. Pechlini*, vocati, ut fama est, Professoris novi in hanc Academiam, in perdocto Tractatu de Purgantibus, cap. 22. p. 260. Experimentum hoc addentis p. 261. *Splendor ille*, (Mercurii) *qui in sublimatis Cryst allis elucet, à Globulorum Mercurialium refractione dependet, qui etiam Microscopio deprehendi possunt.* Et, siquidem *Schotto* (Physic. curios. lib. 4. p. 251.) credimus, *Mercurius*, Aquâ stygiâ communi, sed optimâ, solutus, veruntamen *per Ampullæ vitreæ poros transsudavit.*

VI. Ex quibus conjectu facile est, de Observatione *Hildani* (Cent. 5. Obs. 94.) quid statuendum, qui ope Mercurii præcipitati Ægræ cujuspiam Abscessum apertum abdominis mundificaturus, talem ac tantam in ea Salivationem expertus est, ut spatio Diei unius aliquot Libras pituitæ illa exspueret: Et Ulcus etiam mundatum, sanatumque fuerit. Ista tamen commotio Humorum nimis ma-

gna, & non ſine periculo exſtitit: & Salivatio ſucceſſit caſu magis, quàm conſilio: Suſpicioque haut vana relinquitur, illum externè-adhibitum *Mercurium* receptum in penetralia Corporis, ibique Tincturis Viſcerum, per varias digeſtiones, & Sanguinis Circulationibus ſubjectum, facili negocio dein in eodem corpore Ægræ, ut Mercurius alteribi ex Mamma Cancroſa ſtillans, de qua vide *Th. Bartholinum* Cent. 1. hiſt. Anat. 7. revivixiſſe.

VII. Supereſt *Comminutio* Mercurii alia, eaque, (ſicca via incedens) omnium exactiſſima, facta ſucceſſivè in manu Aurifabri, deaurata pocula panno vel linteo extergentis. Cujusmodi Linteamina ſicut Scabiei, Tineis & Pediculis Capitis abigendis, congruunt; Ita Veneris malis non minùs mederi poſſe, (obſervatis obſervandis) facilè cuivis eſt in aprico.

CAP. VI.

Quibus, Quando, Quoties, & quo Ordine conveniat, Inunctiones aut Suffitus Mercuriales adhibere?

THES. I.

JAmque ordo poſcit quàm maximè, ut *Quibus, Quando, Quoties, & Quo Ordine* Inunctiones, vel alia Mercurialia Externa, adminiſtranda ſint, diſtinctim proferatur: Verumque Uſum Hydrargyri & Cinnabaris eò clariùs ob oculos ponendo, cuivis periculo, quantum poſſibile, præcaveamus; quia, niſi cautè illò utaris, plurimum damni in-

inde exoritur, cum ne peritiſſimi etiam Medici ac Chirurgi, Ægrum prorſus immunem ab omni incommodo posſint reddere; quin varia Mala Hydrargyroſin ordinariè quaſi circumſtant, & Salivationi complicantur.

II. Primùm itaque: *Quibus* tale quid conveniat, aut non conveniat? Non ſine diſcrimine cuivis Sexui, Ætati, ac Statui præſtandum eſſe, puto quod ſit ſine ulteriori explicatione planum. Et præcipuè illis, qui obſtructâ-alvô laborant, vel nimis fluidâ; multumque emaciatis; & illis, qui ad Paralyſin, vel Tremores artuum inclinant, minùs convenit. Hæmoptoicis item, ac Peripneumoniacis; quos (Suffitu) perire, non fruſtrà *Fallopius* (d. Morb. Gall. c. 69.) ſtatuit. Extra hos verò ac ſimiles caſus *Hildanus* (cent. 5. obſ. 98.) dubitat non Gravidas etiam & Infantes Inunctioni ſubmittere; & *Botallus* d. Lue Ven. cap. 20.

III. De *Tempore* dein ſi quæras: An Morbi initio Inungere aut Suffire conveniat? Non. Vel ingraveſcente malo? Non. Vel in Statu, quo tempore morbi omnia vehementiſſima ſunt, & penè deſperata; nec uſu Ligni Guajaci vel Sancti, Saſſafras; Radicis Chinæ, Sarſaparillæ, aut ſimilibus, aliquid laude dignum potuerit effici? Tum demum ad Mercuriales Suffitus, &c. tanquam Extremum Remedium, quo plurimos ſanatos fuiſſe, conſtat Experientiâ, deveniendum; ni Vires nimiùm ſint proſtratæ. Suffitus enim imprimis requirunt Vires validas. *In aliis occaſionibus* (inquit *Fallopius* l. d.) *Fugite hæc, ut Diabolus Crucem.*

IV. Jam ubi eò deventum eſt, *manè* illud fieri, ſaluberrimum; vel *à Meridie*, horis 2. aut 3. ante cœnam. *Poſt Cœnam* inungendum putavit *Nicolaus Maſſa*, apud *Foreſtum*, lib. 32. Schol. ad obſ. 14. quod in Suffitibus locum habere nequit.

V. *Quoties? & Quamdiu?* Communiter ab audaculis *Inunctio* ultra Sextum, Nonum, Duodecimum, imò Decimum quintum diem extenditur; quem tandem Empirici non transſcendunt. Faciuntque Ægrotum in ſuo Sudatorio unam, duas, vel tres horas morari, donec Saliva effluat. Sed intervalla biduana aut triduana ægrotis conceduntur meritò (præſertim debilioribus) ut interim Diæta ſiccante, attenuante, aut quavis ſibi congruâ, &c. utantur. Semel, bis, aut ter Materia Suffitûs injicitur. Ad integras tamen 2. aut 3. horas ægrum cum Vaporibus luctari, minùs conſultum eſt. Quin potiùs à tempore brevisſimo indies incipiendum, & in ſimili terminandum, paulo inferius, th. 15. dicetur. Ratione Intervalli jam-dicti, totus Hydrargyroſeos ambitus, in tres (ternorum ſemper Dierum) Inunctiones, dirimitur.

VI. Interim quæ circa Hydrargyrum ſpecialiter magis conſideranda ſint, ad tria hæc capita reducuntur: videlicet (1) Antecedentium, (2) Eorum, quæ in ipſa adminiſtratione Inunctionis aut Suffimenti eveniant; & (3) Quæ Bona vel Mala communiter ſequantur?

VII. Ante *Suffimigium* hæc e. g. veniunt conſideranda. Bonam diætam & moderationem victus rationem ſemper & ubique, in principio, medio, & fine totius curationis, ordinare convenit. Hinc præparandi Humores peccantes Medicamentis convenientibus, ut Evacuationi aptiores fiant. Evacuatio verò fit partim per Iteratas blandas purgationes, quibus phlebotomia aliquando, cæteris paribus, poteſt ſuccedere; partim & aliquot diebus uſu eorum, quæ Perſpirationem Corporis promovent, & Viſcera ſimul roborant; uti celebratur Decoctum Guajaci, &c.

VIII. Qui-

VIII. Quibus aliquandiu præmissis deinum Articuli statim aut aliæ partes inungendæ; sed *Tophorum*, si qui adsunt, emollitio, digestio, per Sacculos ac Fotus convenientes, paratos e. g. ex *Radic.* Alth. Malv. *Herb.* Scrophular. Malv. Violar. *Flor.* Chamæmel. Melilot. *Semin.* Lini, Fœnigræc. Melilot. *Ol.* Lumbric. Lilior. alb. Amygdalar. dulc. *Pinguedin.* Human. *Unguent.* de Alth. *Emplastr.* d. Ranis, solo, vel cum Gummi Elemi & Tacamahaca, in oleo amygd. dulcium solutis, misto, &c. aut illorundem etiam Resolutio, ad quam Oleum aut spiritus Tartari præcipuè commendatur; vel, si adsint *Apostemata*, ac *Ulcera sordida*, hæc probè mundificanda sunt. Ac imprimis, si aliqua suspicio sit *Ossis cariosi*; illud non ita linquendum, sed eximendum priùs est. Aliàs enim fermentativum aut corrosivum Luis Seminium, quantillum etiam id sit, in Carie aut Ulcere relictum, aliisque Corpusculis involutum, nisi statim emergat, indomabiles pene agit Cuniculos, & post aliquod Tempus in Morbum eundem iterum vel pejus maturescit.

IX. Declinatis jam his ac similibus, quæ Inunctioni vel Suffitui moram injicere poterant, *Inunctio* quidem non ampliorem apparatum tantopere flagitat, quin Æger tantùm, Articulos, Pedes, Genua, Carpos, Humeros, Spinam &c. bene frictus & unctus, in Lectum se conferens, Vinum Sambucinum, Aquam aut Spiritum Theriacalem, vel Essentiam aliquam C. C. aut simile sudoriferum aliquod ore capiat, beneque coopertus, ut ita sudet, per b: horium aliquot noctium, salivationem successu Temporis exspectet. Vulgò Tarsum pedum primò inungunt, hinc internodium Tibiæ: dein Femora media; medias Ulnas, media Brachia: & denique totum Dorsum, benè id fricando.

Imponunt Stuppam, Lintea, aut aliud quid.

X. Vel Lecti pertæsus, committi etiam potest Vaporario, ut Mercurio foris allito, per poros subeunte, intra conclave satis munitum, Sudor per eosdem egrediatur. Sed tale Vaporarium ex Cinnabari fieri non æquè opus est; quin commodè saltem decocto rerum communiorum, vel Spiritu Vini C. C. Aquis Theriacalibus, Resinis ac rebus aliis odoriferis, facilè peragitur. Vocaturque *Suffimigium Benignum Fallopio* d. Morb. Gall. cap. 74.

XI. Ipsam palmarem verò, & *graviorem*, *suffitus Cinnabarini*, de quo hic maximè sermo est, *administrationem* in Unctis vel non-Unctis exigendam feliciter, quæ porro *præcedere* deceat; cum hac differentia notandum: Sive (pauperior) in *Cubiculo* quis sit vaporandus, sive intra *Habitaculum arctius*; eidem ad suffulciendas vires, unum vel duo ova sorbilia in haustulo Vini Malvatici vel generosi alterius rectè dantur. Totoque Curationis Tempore *Aer* haut facilè mutandus est, ne Perspiratio turbetur.

XII. Per *Habitaculum* verò *arctiùs*, intelligo *Balneum* Vaporis, *Laconicum*, (quod Lacones eo, ad cruditates consumendas, crebriùs uterentur) dictum; olim prima Balneorum cella, in qua *sicco Calore* sudorem Romani provocabant: quod *Celso* lib. 3. cap. 27. membr. 3. *Sudatio assa* dicitur, Nervorum Tremoribus inimica; *Vitruvio* Caldarium; de quibus fusiùs agit *Mercurialis*, Art. gymnast. lib. 1. cap. 10. & apud *Heurnium* (Method. ad prax. lib. 1. p. 32) juxta diversitatem Vaporis, in Siccum & Humidum distinguitur. Hodie verò, ratione structuræ, dirimitur in *Cuppam & Arcam.*

XIII. *Cupa*, vel *Cuppa* (Vas Vinarium propriè) ab *Heurnio* (l. d.) *forma sessili* aut *Tonnæ* Ovalis, perpendiculariter

riter cavæ, fundi duplicis, depingitur: & ita ſuperioribus Annis adhibita eſt: Sed quia Vaporem, præſertim humidum, nonniſi per ambages quasdam fiſtulæ, licet immittere; *formâ erectâ* hodie à Chirurgis uſitatâ, antrorſum apertili, paulò convenientior eſt, quia per foramina aſſeris, cui inſiſtat aut inſideat æger, Vapor directè magis adigi poteſt, & ſubtus, per laterale quoddam Foramen aliud, ingeri Materia concremanda.

XIV. *Arcula* verò quadrata & erecta, peculiariter ad opus id ex aſſeribus exſtructa à Scriniario (Schwitz-Kaſten) omnium denique optima eſt, cujus iconem æri inciſam vide ſis apud *Glauberum*, Furn. Phil. part. 3. c. 34.

XV. Quicquid ſit: Utrobique *Æger nudus* in Sudatorium talismodi, aſſeribus, operculis, aut linteis mox bene claudendum, locatur, ut ſedeat ibi, ac ſudet. Pedibus verò ſubeſt Tabula Lignea perforata, per quam Vapor asſurgere, totumque corpus ambire poſſit, *ſenſim primò*, nec multum ultra quadrantem horæ aut ſemihorulam; hinc longiùs crebriusque, quoad magis magisque indies adſueſcat: hinc gradatim, ſub finem Curationis, ad horulam iterum redeat. Veruntamen *Os* ac *Nares* ſunt bene muniendæ, ne Vapor illas ſubeat. Quapropter *Caput* quidem poteſt extra Ciſtam, vel Laconicum quodvis aliud, evehi; ſed oportet Collum & humeros, ope Linteaminum, probè munire.

XVI. Hinc *Adminiſtratio ipſa* ſequitur: Teſta cum Sicilibus aut Lateribus Ignitis, Vivisve Carbonibus; vel Craticula cum Lamina craſſa Ferri candentis, ſupponitur, eique res vaporabiles immittuntur, *formâ Trochiſcorum*, ut ſuperiùs dictum eſt, vel Pilularum majorum, aut craſſiusculi Pulveris.

XVI. Pro-

XVII. *Promovendi Sudoris* ergò convenientia intrò sumi possunt Pharmaca. *Deliquium animi* si incidat, ventilandus est vapor Balnei, reserando moderatè rimam vel aperturam Balnei unam aut alteram; Ægerque Pane, qui Vino Malvatico intinctus sit, vel Sorbili Vinoso, vel Rotulis Manus Christi Perlatis, &c. paulùm reficiatur.

XVIII. Ac ne *Mora Mercurio concedatur in Corpore*, justò diuturnior, quin Ptyalismus vel Salivatio promoveatur; Patiens partim *Nummum Aureum* in Os (vel Globulum similem insuper in Nares) recipiat, ut erumpens ex ductibus Salivalibus Mercurius, vi sympathias, argenteus reddatur: partim *Pulverem Cordialem, Auri Foliati mixturâ* ditatum absorbeat, ut etiam in Intestinis se idem Minerale Auro associet, inque Amalgama cum ipso redactum, gravitate suâ Intestinales fibras, ad Sui evacuationem concitet. Idque eò magis, si Salivatio fortè non procedat; at Alvus moveatur. Quod denotat, Mercurium ad Pancreas magis, quàm Glandulas Palatinas aut Maxillares conversum esse. Sique Tubercula simul & Dolores remittant (præsupposito, quod sudor sufficiens durante Hydrargyrosi successerit) id tantò meliùs censetur.

XIX. Cumque jam imminet *Tempus Salivationis*, Gingivæ (imò Lingua) incipiunt Tumefieri; eædem dein, ac Fauces exulcerari; & ita Saliva demùm profluere ex Tonsillis, & proximis glandulis, ac salivalibus earum Ductibus, notabili copiâ; imò tanta interdum, ut Ægri vix tantum possint exspuere; & Vir quidam post Inunctiones non raro ad libras ij vel iij singulis diebus, usque ad decimum octavum exspuerit, *Hildano* referente, Cent. 5. obs. Chirurg. 96.

XX. *Ratio, cur Mercurius magis ad Salivales,* quàm a-

liàs

lias Glandulas feratur, &, ut ait *Fallopius* d. Morb. Gall. c. 76. p. 43. a. *veluti Avis volet ad Palatum*; videtur non tam Acido cuipiam fermentali soli, cui Mercurius se implicet, (id enim in quibusvis Visceribus aliis possit fieri) adscribendum esse, quàm Viscosis prætereà ejusdem salivalis humoris partibus, quæ Mercurium tantò longiùs detinent, & suppetente continuò Seri Copiâ, Salivam uberiorem præbent, nec priùs desinunt, quin ipsa fermenti istius anomali major pars, expellatur funditus cum contagio Mercuriali, ipseque Auro foris apposito, amicè provocetur.

XXI. *Quibus peractis* Patiens in lectum calidum linteô inferiori involutus, quod Succino, Lavendulâ, Styriace, baccis Juniperi, & similibus, fumigetur, imponitur: per duas circiter horas sudat; & postea, Sudore perfecto, ac bene-absterso, Faucibusque Lacte tepido, vel Decocto aut Aqua Plantaginis, Prunellæ, Rosarum, &c. (mitigandæ inflammationis & exulcerationis ergò) addendo Rob Diamoron, Mel Rosatum &c. Cibo e. g. Contuso ex Carnibus delicatis, Jusculis restaurantibus, Potuque reficiendus est, vel Vini generosi, tenuis; aut Sassafrati, Enulati, Melissati, Borraginati, Citrati, &c. vel loco ejus Mulsæ, Decocti C. C. Eboris, &c. Finisque sic imponitur Suffimentis.

XXII. Et cavendum, ne pristina sua, meritò suspecta, *Vestimenta*, Æger iterum induat, nisi Sapone priùs Lixiviove bene lota & purgata. Et hucusque de *Suffitibus extra Lectum*.

XXIII. Pro *Debilioribus* verò *Vaporationes* potiùs fiunt *intra Lectum*, deducendo Vaporem ex sede Carbonum per Fistulam ferream aut cupream intra Stragula, pedibusque commodè lateres calidos supponendo; præeunte

 no-

nobis sæpe-laudato *Foresto*, lib. 32. Schol. ad Obs. 17. Quod si ne sic quidem etiam Ægri Fumum facilè perferant; exserant, licet, Caput leniter foras, sed Collum ipsorum optimè Linteis obvolvatur.

CAP. VII.

De Abusu & Noxa dictorum Medicamentorum Mercurialium.

THES. I.

QUoniam verò, ut Cap. 6. th. 1. dictum est, ne peritissimi quidem Medici evitare omnimodè possunt omnes circa Salivationis negocium Ægritudines, (quid dicam de Accidentibus illis, quæ sive culpâ ægroti, sive adstantium, & circumstantiarum quarundam exteriùs, se implicant, ut Saluberrima quamvis intentio veruntamen citra votum haud æquè cadat?) ideoque non incommodum mihi videtur, postquam verum Usum Externum Medicamentorum Mercurialium descripsi, ut Morbos quoque ac Symptomata, Unctis vel Vaporatis supervenientia pleraque in medium adducam.

II. Suntque eadem, ut Mala ipsius *Luis Venustæ*, multiplicia itidem; imò quandoque ipsa *Mors*, Curationi susceptæ funestum terminum interponens. Cujus rei exemplum enorme, post intempestivè factam, Illustrissimo cuidam Hypochondriaco, Inunctionem Mercurii, prolixè recensitum vide *Anno I. Ephemer. Curios. Germ.* obs. 80.

III. Ad summum verò, *Ægritudines*, quæ Inunctioni, Suffitui, & Salivationi Mercuriali implicantur, ad hæc duo Capita reducuntur, ut aliæ videl. earum Salivatoribus

istis

istis frequentes & ordinariæ quasi sint, e. gr. Palati inflammatio & exulceratio, tumor ac Dolor Linguæ, deglutitio læsa, Vacillatio & sordities dentium : aliæ rariùs supervenientes. At nos hoc loco utrarumque Essentiales differentias hic maximè sequemur.

IV. Primùm itaque ad *Morbos* tam Solidarum, quàm Fluidarum partium, pertinent e. g. hi: *Intemperies* aucta passim: *Inflammatio* alicubi, tam ab assumto foris Mercurio, quàm intùs (præcipitato, aut sublimato) planeque *Gangræna*: quippe hujus initium, ab Unguento Mercuriali in Arthritide, *Hildanus* (cent. 4. obs. Chirurg. 82.) notavit: vel minimò *Fœtor, aut Decoloratio Corporis* in Plumbeum Livorem, si Sudores non satis eruperint, aut detersi sint : *Marasmus*: aut *Excoriationes* passim in Faucibus, Collo, Auribus, Inguine; quales intempestivam Pueri cujusdam Inunctionem sequutas, recenset *Idem* Cent. 5. obs. Chir. 92.

V. Ac specialiter magis; *Tumor Capitis nimius*, in puero itidem exortus, post inunctionem Mercurii, sine causa factam à quodam audaci Empirico, referente Eodem. l. d. Vel *Laxitas Cranii nimia*; prout ex Suturis Cranii Nobilis cujusdam post mortem exsudasse Mercurium, idque annotatum esse in Anglia à quodam *Anonymo* in MS. refert *Disputationis DN. Præses*. Aliaque ejus rei exempla citata vide in *Ann. I. Ephem.* Curios. Germ. Schol. ad Obs. 81. *Facies intorta. Inflatio, & Inflammatio Faucium; Fœtor Oris: Exulceratio*, aut *Excoriatio* ejusdem : *Exulceratio Gingivarum*: *Dentium* Sordities, Vacillatio, Corruptio, aut Lapsus. *Linguæ Tumor*, quandoque planè enormis, cum periculo Gangrænæ, aut Suffocationis. *Colli Scrophulæ ac Nodi*. Neque aliundè Strumas Carinthiorum, inque Styriâ, ac circa Alpes, quàm ab Aquis Mercurialibus præcipuè, rectè deducit

Jonstonus, in Idea Med. Pr. aliique. *Colli distorsio* (ab Unguento Mercuriali) apud *Th. Bartholinum*, cent. 4. Hist. Anat. 48, quæ est de Muliere quadam Hiberna. *Phthisis*, si Mercurius ad Pulmones feratur; vel *Hydrops*, si ad Hepar; ex communi Sententia. *Renum*, ac inde Urinæ *Obstructio*, si ad Renes: *Ulcera Pudendorum*. *Gummata Tibiarum*, de quibus hæc refert *Fallopius*, de Morb. Gall. cap. 76. *Ego reperi Homines inunctos per Triennium antè, & venientibus gummatibus in Tiblis detecto osse vidi collectum ibi argentum vivum.* *Artuum contractura*: & *Nervorum retractio* (ex Fumo Cinnabaris) exemplo cujusdam viri egregii, in oris Septentrionalibus, qui alicubi sibi factum esse, *Dn. Præsidi* noviter questus est; vel *Rimæ Exulceratæ Manuum ac Pedum*, cum Pruritu.

VI. *Catarrhi* porrò à Capite (ut vulgò dicuntur,) delabentes; qualis fuit ille, delapsus in Sinistrum Corporis latus, accedente dolore, & impotentiâ totius lateris, à Cingulo Venereo, contra Scabiem Lumbis applicato, cujus mentionem facit *Hildanus* Cent. 5. Obs. Chir. 93. *Defluxio ad Oculos* adeò acris & copiosa, in eodem Puero, qui Lue non infectus, tamen imperitè inunctus fuerat, ut Visum sinistri oculis amiserit; imo oculus uterque protuberaret, ut ille nil posset discernere, autore *eodem*, Cent. 5. obs. 92.

VII. Ac *Symptomata* denique hæc sunt notatu digna: *Virium magna* plerumque *prostratio*, aut *Oppressio*: *Suffocationis* periculum. *Syncope*, cum Sudoribus frigidis. *Sensuum Læsiones* à Fumo, si Æger in Vaporario circa Collum, Aures, ac Faciem non benè coopertus sit. In specie, *Visûs læsio*, (ab eodem.) Aut planè *Amaurosis*, vel *Cœcitas* ab Obstructione Nervorum Opticorum, nullo Oculi vitio extrin-

trinsecus apparente. Exemplum ejus post ineptam Inunctionem Mercurialem, Matronæ cuidam factam, narrat *Hildanus* l. d. *Auditus læsio*; ita enim *Hildanus* ibidem: *Puero*, inquit, *intempestivè uncto, qui non fuerat infectus, ex Aure sinistra continuo, materia copiosè exstillavit, nunc ichorosa, nunc purulenta; non-nunquam etiam cruenta, cum Auditus depravatione. Dolores summi*; (ab Unguento simili, adhibito in Arthritide,) monente *Eodem*, Cent. 4. Obs. 82. *Dolor aut Gravedo Capitis*: *Punctura Cordis*; aut *Palpitatio*, Aurifabris familiaris. *Dolor Scapularum. Nausea* item, (à Cingulo Mercuriali) adhibito contra scabiem, de quo jam ante. *Dolor Lienis. Stupor*: *Articulorum debilitas* (à Fumo Mercurii) horumve *Dolor*: *Spasmus. Convulsio*: *Tremor Membrorum*; aut *Paralysis* (ab eodem): mansisseque alicui post Inunctionem *Rigidum Crus*, *Forestus*, lib. 32. obs. 15. notat. *Apoplexia* aut *Epilepsia*, juxta *Heurnium* d. Aff. capit. c. 23. Vel sæpe *Aphonia*, post Inunctionem aut Suffumigium, Culpâ Linguæ ac Faucium tumescentium: *Deglutioque* læsa: &c.

VIII. Ex quibus ac similibus (verba sunt *Celeberrimi Dn. D. Th. Bartholini* Cent. 4. Hist. Anat. 48.) *Æstiment Mercurii noxas, qui cum Mercurio volant*: *&*, *si Nervis suis velint consultum, in eo Nervos artis intendant, ne fallaci Mercurio nimium tribuant.* Pauci quippe evadunt, qui ex Cura Mercuriali non aliquid Mali contrahant; nisi valdè robusti, adhibitoque perito Medico: cujus Peritia si unquam, in his casibus imprimis, Principatum obtinet. Ineptus Artifex cœco Militi similis, ut habet *Botallus* de Lue Ven. cap. 7.

CAP. VIII.

De adductarum Ægritudinum Medelis: cum nova quadam Hypothesi Dn. Præsidis.

THES. I.

DEnique operæ precium foret, enumeratis Malis convenientia quoque conferre Remedia. Quoniam verò (1) Plerorumque casuum Historiæ speciales, cum omnibus circumstantiis suis, Subjecto, & Causis Morbi, Temperie, item, Ætate ac Statu Ægri, priùs enumerandæ essent, cum Prognosi, & applicatione Legum Methodi: (2) Hoc verò nimis prolixum futurum sit. (3) Ex Lege contrariorum, ductu Capitis IV. & VI. præsidia medendi aliqua, per consequentiam non difficilè hauriri possunt: (4) Et Modum curandi tandem ex Libris præsertim Celeberrimorum Virorum, qui de Lue Venerea ex professo scripserunt, satis superque colligere est: ideoque non necessarium ducimus, prolixa doctrinæ capita hanc in rem afferre: quin pauciora tantum hæc ac breviter, de *Scopis Medendi præcipuis*, qui sicut in Lue Venerea pene omni, ita imprimis in modo-dictis Ægritudinibus, occasione Mercurii subortis dantur, sufficiant; præsupposito, quod Virium servandarum ante omnia ubivis ratio habenda sit.

II. (1) *Primus Medendi Scopus* præcipuus dicitur, *Causæ Continentis*, quæ curationem aliàs impedit, *Sublatio*.

III. Hæc *Causa Continens* verò, in tanta Malorum Iliade, non est in omnibus omnium Individuorum partibus, ejusdem semper generis, aut una. Quin triplex potiùs;

tiùs : vel *Humor* ; vel *Virus subtile* ; vel *Mercurii pars*, post Salivationem in Corpore superstes.

IV. *Humor peccans*, præterquam quod peculiarem & destructivam Acredinem suam, convenientibus digestivis, attenuantibus, fundentibus, antiscorbuticis, & acutas salium cuspides invertentibus, Acorem Chyli item circa primas Corporis Vias temperantibus, aut Correctivis aliis, emendationem sui indicat ; non ultimò etiam, quatenus motu, loco, aut quantitate simul peccat in aliquibus membris, Imminutionem, Aversionem, Evacuationesque sui exigit tam Universales, quàm Particulares.

V. *Universalis Evacuatio Purgatione* partim, partim *Sanguinis Missione*, exigitur. Ex quibus, de *Purgatione* quidem possit moveri scrupulus. *Botallus* verò de Lue Ven. c. 2. §. 24. seq. eam valdè urget, ut Humores ad similem putrilaginem dispositi maturè eliminentur, nec malum foveatur ; dicitque expressè, Curationem sine Purgatione rarò benè cedere. Intellige moderatam, lenem, ac facilem, quæ Canonistis Minorativa dicitur. Dumque *Venæsectione* prætereà cautè etiam utendum (in ipsismet Plethoricis) est ; interdum tamen summoperè necessaria est ; in casu videlicet eo, ubi Lingua in Salivando enormiter intumuerit. Illiusque culpâ *Fallopius* d. Morb. Gall. c. 76. Suffocari vidit Homines. Ipse verò præmissis Cucurbitulis, Venam secare fecit ; & benè successit.

VI. *Evacuatio Particularis*, Salivæ tardiùs egressæ Promotionem, per Salivales gargarismos, (quadantenus fortè & Errhina) instituendam comprehendit. Imprimis verò Curationem Magneticam per Aurum ; de qua tum supra aliquid (thes. 18. Cap. VI.) dictum est, tum mox mox dicetur.

VII. In-

VII. Interim per *Virus subtile* thes. 5. modò intelligebatur Miasma Venereum, Spiritale, pravum ut supra (Cap. 1. th. 7.) nominavimus; per quod videl. Lues imperceptibiliter non partium solùm, Vestium, aut linteaminum contactu, sed vel solà Calicis superficie, ex quo infectus aliquis bibit, communicatur alteri, lateque clam serpit, & *Sudoriferis* imprimis est expellendum, tum per interna, Theriacali Virtute prædita, Nervisque amica; tum externa: quibus præsertim suffitus subtiles balsamici, ac *Thermæ* continentur.

IIX. *Thermæ* inquam. Licet enim suspectæ hæ possint videri aliquibus: ob insignem tamen ipsarum, poros aperiendi, ac resolvendi vim, rectissimè probantur, suffragante *Claudino*, qui (Append. ad libr. d. Ingr. ad Inf. sect. 1.) testatur, *Pene Sacros Effectus* producere.

IX. *Particulæ* demum *Mercurii*, post Inunctionem, Suffitumve, in Corpore ægri *superstites*, omni studio sunt abigendæ: quod fit tripliciter; vel *Expellendo*; vel *Divertendo*, (& postea per alvum tollendo) vel magneticè *Provocando*. *Expulsio* fit per Diaphoretica aut Sudorifera, in thes. 7. modò expressa; à quibus neque etiam (pro circumstantiis certis) *Diuretica* excludimus. *Diversio* fit ope Medicaminum ex Sole & Luna, tanquam Metallis, Mercurio imprimis familiaribus, suffragante (in tali casu) *Glaubero* part. 2. Furn. Philos. c. 28. fin. Quin hoc ipsum jam pridem *Fallopius* (de Morb. Gall. c. 77.) tanquam *Secretum Mirabile* laudavit, ut nempe Ramenta Auri vel bibantur, vel in Pilulis sumantur. *Provocatur* suffitu Decocti Granorum Juniperi, juxta experimentum multiplex Medici cujusdam, in Observationibus *Reusneri*, à *Velschio* editis, (observ. 174.) & detentione *Nummi vel Annuli Aurei in Ore*, vel

Glo-

Globuli similis *in Nare*. Qui quam primum affatim dealbati, & quasi argentei facti sunt, rectè suadet *Fallopius*, ut prunis injiciantur (quo Mercurius rursum deflagret) pristinoque nitori fulvo redditi, iteratò assumantur, (usquedum nulla ampliùs dealbatio succedat.)

X. Istaque omnia ideò, quod *Mercurius in Corpore detentus* nonnisi plura semper, gravioraque mala inferat.

XI. *Quo pacto* verò *noceat Corpori*; an Frigiditatis excessu, Sanguinemque coagulando? vel liquando Humores crassos? vel corrodendo? vel Occultiore qualicunque aut Secreta Vi? (ignorantiæ Asylò) cum tamen magnâ sæpe quantitate crudus, ac currens impunè intrò sumatur: vel per modum Fermenti peculiaris? vel potiùs *per Modum* multiplicatissimæ cujusdam variorum vasorum Meatumque *Obstructionis* (uti in Hydraulicis, datâ Obstructione Castelli, Piscinæ, ut Aquæductuum, alicubi quoquoversum exundant Undæ, quà patet transitus,) quatenus nempe Humores grossi, subtiles, imò ipsi Spiritus Nervei, quorsumcunque possunt, regurgitent, & pro dispositione partis, quantitate, & qualitate colluviei, breviore ejusdem aut longiore in partibus morâ, & inde contractâ acescentiâ, (ad corrosivam usque diathesin) Mala adeò intricata, multa, fœdaque pariant, ut Lues Veneris videatur pessima Fæx ex Pandoræ thecâ; citra ullam tamen Venenosæ naturæ inhærentiam; & solo potiùs figuræ atomorum globularis, sensim in partibus auctæ, citoque in se revolutæ, Sitûs, ac Motûs vitio; quæ novissima, atque ad detrahendam Mercurio, omnem prorsus Veneni suspicionem, curiosè à *Dn. Præside* ventilata, mihique benevolè concessa, *Ejusdem* Hypothesis est; eaque vel ideò valde verisimilis,

quod vel pleræque, vel omnes *Mercurigenæ Ægritudines*, ex sola ea, tanquam cognoscendi Principio Universaliore, facillimè declarari possunt: In Istorum recensione etiam aut evolutione (imprimis quod laudatus *DN. Præses* peculiari Scripto forsan mentem suam hac de re prolixiùs aperiet) tanquam in re sublimioris indaginis, pluribus jam quidem non audeo occupari. Quin hæc de *Primo Medendi Scopo* hucusque dicta sufficiant.

XII. (2) *Secundus Scopus* præcipuus dein consistet *in Morborum*, in partibus relictorum, *Curatione*; temperando intemperata, obstructa aperiendo, detergendo sordida, tumida emolliendo, digerendo, resolvendo, suppurando, Corrosivis aut Igne absumendo; erosaque, quàm fieri possit, restituendo; aut semimortua ad Vitæ usuram commodiorem reducendo.

XIII. In specie verò *Faucium cum Lingua, Gingivis, ac Dentibus* ratio æquè habenda est. Dictumque superiùs, non sine causâ, aliquid fuit de *Elotione Oris* per Lac ac Gargarismos, mitigandæ Inflammationi istarum partium dicatos. Contra *Erosiones* verò, putredinemque *Gingivarum*, præeunte *Foresto*, lib. 32. Schol. ad Obs. 22. ita circiter procede: Collue Gingivas primùm decocto Tormentillæ vel Ligni Indici. Post absterge hâc Mixturâ: Rec. Mell. Rosat. Unc. 1 ß, Ebor. usti, Ros. alb. Oss. Sepiæ, Myrrhæ, Aloes, an. scrupul. j. Desicca tandem cum communibus Dentifriciis, &c. ac Dentium sordibus ac Vacillationi subveniri poterit tali pacto; ut nitidi rursus ac firmi reddantur. Faucibus probè mundificatis, cum Decocto fol. Plantagin. Rosar. Salviæ, &c. in Vino austero; Dentifricia, ut par est, adhibeantur, quâ liquidâ, quâ siccâ, Aluminis particulam

utrin-

utrinque recipientia. Et ex liquidis Tinctura Laccæ *Mynsichti*, ad Scopum præsentem paulùm mutata, futura est una è præcipuis.

XIV. (3) *Tertius Medendi Scopus præcipuus* in Tutela virium uleriore; & (4) *Quartus in Mitigatione Symptomatum* consistet, incipiendo ab iis, quæ magis urgent, & respiciendo cautè ad quidvis, quodcunque indicationem aliquam utilem juvet ac roboret; vel contra indicando eidem obsit: de quibus Medicus sagax, cum Chirurgo, pro re natâ, maximè viderint. Hìc tandem de *Hermete Metallico* jam sit actum satis: Hic sit noster

Finis,

ET STATUA PLUSQVAM MERCURIALIS:

GLORIA. SOLI. DEO.

HEu Tibi, quæ tandem Tibi nubet, Amice, Puella,
Obscœnam dicis qui Venerem Furiam?
Qui gratos aliis, suspectos reddis Amores?
Heu Capiti, vereor, dulcis Amice, tuo,
Quâm vereor, ne fortè novum lapis Orphea plectat,
Dum das Fœmineo tot mala verba gregi.
Balnea, Vina, Venus, conservant Corpora nostra:
Ast Tibi vix aliud Balnea, Vina, Venus,
Quàm lethale nefas, & Toxica dira videntur:
Tristeque erit, medicè vivere, lege tuâ.

Ne moveare tamèn. Furtivos carpis Amores:
Et quàm ſint vetiti præmia fœda thori,
Purâ mente doces. Venus eſt inimica Minervæ:
Commendat Muſas nil, niſi caſtus Amor.
Ite procul Veneres, quarum naſcuntur in hortis
Germina, Mercurii falce ſecanda gravi:
Ite procul Furiæ, ſublimi pectore dicis.
Una ſed è multis caſta Puella Tibi
Cœlitus obtinget, Studiorúm fine peracto:
Moxque Tibi Laurum Cimber Apollo dabit.

l. m. q. ſcrib.
Clariſſ. Dn. Doctorando,
Diſputationis ſuæ Inauguralis

PRÆSES.

